

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365
4100 AJ Culemborg
tel: 0345-512710
fax: 0345-519849
www.buwa.nl

Gemeente Utrecht
dienst Stadsontwikkeling
mevrouw B. Rijpkema
Postbus 8406
3503 RK Utrecht

uw referentie: -

datum: 26 augustus 2009
ons kenmerk: 09-523/09.02753/FloBr
auteur: F.L.A. Brekelmans
projectleider: F.L.A. Brekelmans
status: eindconcept

Notitie Beschermden soorten Watervogelbuurt - Hoograven - Tolsteeg

Inleiding

In de gemeente Utrecht vindt de komende jaren een actualisatie plaats van bestaande bestemmingsplannen. De directe aanleiding hiervoor is een wettelijke plicht voor het opstellen van actuele bestemmingsplannen. Eén van de deelgebieden waar deze actualisatie momenteel plaatsvindt is het gebied Watervogelbuurt – Hoograven - Tolsteeg. In het kader van de actualisatie is het van belang zicht te hebben op de in het gebied voorkomende beschermden natuurwaarden in relatie tot vigerende natuurwetgeving, specifiek de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. De Gemeente Utrecht heeft Bureau Waardenburg opdracht gegeven een *quickscan* uit te voeren naar de in het gebied voorkomende natuurwaarden.

Het gebied Watervogelbuurt - Hoograven - Tolsteeg is gelegen aan de zuidzijde van de gemeente Utrecht. Het gebied wordt globaal begrensd door de Vaartsche Rijn aan de westzijde, de Venuslaan aan de noordzijde, de Waterlinieweg aan de oostzijde en de Rijksweg A12 aan de zuidzijde.

Watervogelbuurt - Hoograven – Tolsteeg heeft vooral een bestemming als woongebied. Het gebied is dooraderd met groenstructuren met parkfunctie, waarin enkele waterpartijen zijn gelegen. Grotere en aaneengeschaalde groenelementen worden gevormd door een drietal algemene begraafplaatsen en wegbegeleidend groen langs de Waterlinieweg en de Rijksweg A12. Van spontane natuur is sprake op enkele braakliggende terreinen en onbeheerde bedrijfsterreinen, met name langs de Vaartsche Rijn.

Het geactualiseerde bestemmingsplan is conserverend van aard en alleen voldoende concreet uitgewerkte plannen ontwikkelingen worden in het bestemmingsplan opgenomen. Voor een

aantal deelgebieden zijn ruimtelijke visies uitgewerkt, te weten Visie Watervogelbuurt, Beeldkwaliteitplan Hoograven, Visie Vaarsche Rijnstrook, Visie Rotsoord en Visie Liesboschpark. Binnen deze visies zijn kaders uitgewerkt voor gewenste ontwikkelingen en eventuele functie-veranderingen.

Methodiek

In 2009 vindt gemeentebreed een grootschalige *quickscan* plaats, gericht op het vaststellen van de aanwezigheid van beschermde soorten. Deze *quickscan* wordt uitgevoerd door Bureau Waardenburg in opdracht van de Gemeente Utrecht en vormt de bron van gegevens van voorliggende rapportage.

Het plangebied is op 8 juni, 18 juni, 19 juni, 23 juni, 24 juni, 17 augustus en 18 augustus bezocht¹. Tijdens deze terreinbezoeken is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en *expert judgement* is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten. De nadruk van het onderzoek lag bij het vaststellen van strikter beschermde soorten, uit Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van een schepnet om een indicatie te krijgen (september 2009) van het voorkomen van vissen en amfibieën. Aanwezige bebouwing en bomen zijn extern en voor zover toegankelijk intern beoordeeld op aanwezigheid van (sporen van) vleermuizen.

Om een eerste indruk te krijgen van het belang van het plangebied voor vleermuizen is in de avond van 18 augustus een éénmalige inventarisatie uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van een batdetector type Petterson D240x. Met name is gelet op het belang van het plangebied als verblijfplaats, foerageergebied en vliegroute. Aanvullend is gebruik gemaakt van een zaklamp om extra informatie te verkrijgen over het gedrag van vleermuizen. Niet de hele week is bezocht, de nadruk lag op de groene delen in het westelijke gedeelte.

Bronnenonderzoek heeft niet plaatsgevonden, aangezien de *quickscan* voldoende informatie oplevert ten behoeve van de bestemmingsplanprocedure. Wel is gebruik gemaakt van de het databestand van Wim Vuik, flora-deskundige en (voormalig) districtscoördinator van Floron.

Reikwijdte artikel 11 en (broed)vogels

Nesten van broedende vogels zijn per definitie beschermd. Deze bescherming gaat in vanaf het moment dat nest wordt gebouwd tot het uitvliegen van jongen. Ook de functionele leefomgeving die van belang is voor het succes van het broedgeval, waaronder foerageergebied, valt onder de reikwijdte van artikel 11. Van een aantal soorten vogels worden de nesten jaarrond beschermd. Dit zijn over het algemeen soorten die niet zelf in staat zijn een nest te bouwen, soorten die jaar op jaar hetzelfde nest gebruiken of soorten die jaarrond gebruik maken van de nestplaats. Over de soorten die op deze lijst thuishoren bestaat geen consensus. In een door het Dienst Landelijk Gebied uitgegeven Handreiking Flora- en faunawet (concept 31 oktober 2008) worden de volgende soorten waarop het jaarronde beschermingsregime van toepassing is aangemerkt.

---

¹ Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet worden drie beschermingsregimes onderscheiden. Voor soorten uit Tabel 1 geldt vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. In voorkomende gevallen hoeft geen ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Voor soorten van Tabel 2 of 3 geldt geen vrijstelling en kan aanvraag van een ontheffing aan de orde zijn bij overtreding van verbodsbepalingen. In de lopende tekst is per beschermde soort aangegeven in welke categorie deze is opgenomen.

- nesten van bosuil, steenuil, kerkuil, groene specht, zwarte specht en grote bonte specht zijn, indien nog in functie, jaarrond beschermd onder artikel 11.
- nesten van in bomen broedende roofvogelsoorten en van ransuil zijn jaarrond beschermd. Deze soorten zijn niet in staat een geheel eigen nest te bouwen en maken gebruik van oude kraaiennesten of nesten waar zij eerder gebroed hebben. Ook hier geldt dat er voldoende nestgelegenheid aanwezig moet blijven en dat niet elk kraaiennest in een territorium gespaard behoeft te worden bij een ingreep.

Op korte termijn wordt door het Ministerie van LNV waarschijnlijk een nieuwe lijst gepresenteerd, waarbij bovenstaande interpretatie komt te vervallen. Deze nieuwe lijst is gebaseerd op het goedkeuringsbesluit Gedragscode voor Bouwend Nederland met kenmerk DN.2009/609. De volgende categorieën met nesten die jaarrond zijn beschermd worden daarin onderscheiden:

1. nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil);
2. nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus);
3. nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk);
4. nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Rust- en verblijfplaatsen van vogels vallen niet onder de reikwijdte van artikel 11. Dit zijn bijvoorbeeld slaapplekken, hoogwatervluchtplaatsen en baltsplaatsen. Artikel 11 is evenmin van toepassing op vogels die weliswaar elk jaar naar hetzelfde gebied terugkeren, maar daarbij niet op exact dezelfde locatie broeden en elk jaar weer een nieuw nest maken.

In het kader van de stadsbrede *quickscan* is uitgegaan van de eerste interpretatie en daarmee de beperkte soortenlijst.

Resultaten

Flora

In het onderzoeksgebied is het voorkomen bekend van 15 beschermde soorten planten. Per soort wordt een korte omschrijving gegeven.

Tabel 1. Beschermde soorten flora in Watervogelbuurt – Hoograven - Tolsteeg.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	tabel Ffwet	jaar	bron
akkerklokje	<i>Asplenium trichomanes</i>	1	2009	-
brede wespenorchis	<i>Epipactis helleborine</i>	1	2009	-
daslook	<i>Allium ursinum</i>	2	2009	-
gele helmblom	<i>Pseudofumaria lutea</i>	2	2009	-
gewone dotterbloem	<i>Caltha palustris</i>	1	2009	-
grasklokje	<i>Campanula rotundifolia</i>	1	2009	-
grote kaardebol	<i>Dipsacus fullonum</i>	1	2009	-

klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>	2	2009	-
prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>	2	2009	-
rapunzelklokje	<i>Campanula rapunculus</i>	2	2009	-
rietorchis	<i>Dactylorhiza majalis subsp. praetermissa</i>	2	2008	W. Vuik
ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>	2	2009	-
steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>	2	1998	W. Vuik
tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>	2	2009	-
wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>	2	2009	-

Het akkerklokje is een vrij algemeen en verspreid voorkomende soort in Utrecht. Van deze soort mag worden aangenomen dat de meeste waarnemingen betrekking hebben op vanuit tuinen verwilderde exemplaren. Het akkerklokje wordt veel waargenomen langs gevels van woningen, achteromsteegjes en langs randen van tuinen. Ook het voorkomen van ruig klokje, grasklokje en prachtklokje heeft betrekking op verwilderde en zich handhavende exemplaren. Het grasklokje en rapunzelklokje zijn ingezaaid in de berm van de Kromme rijl langs de Venuslaan en beide soorten weten zich hier te handhaven. Ten opzichte van de akkerklokje, ruig klokje en prachtklokje zijn deze twee beduidend zeldzamer in het stedelijk gebied van Utrecht.

De brede wespenorchis komt voor in het Liesboschpark. Dit betreft een in het stedelijk gebied van Utrecht algemeen voorkomende soort, die ook in andere groenstructuren in het plangebied voor kan komen. Het biotoop bestaat uit parken, plantsoenen, tuinen en andere locaties met opgaande begroeiing.

Daslook is een stinsenplant die in een groot aantal voornamelijk oudere parken in Utrecht voorkomt. Utrecht ligt buiten het natuurlijke verspreidingsgebied van daslook. In het plangebied is de soort alleen begraafplaatsen waargenomen.

Gele helmblom is dankzij de talrijke felgele bloemen een opvallende soort die verspreid in Utrecht voorkomt. Het centrum en omliggende wijken vormt het bolwerk van de gele helmblom, die naar buiten toe verder afneemt. Deze kenmerkende soort van oude muren komt in Utrecht voornamelijk voor op straatniveau, langs gevels, in steegjes en andere niet te droge, vaak schaduwrijke locaties. Op droge muren blijven de planten in de regel klein.

De gewone dotterbloem heeft zijn natuurlijke verspreiding in Utrecht voornamelijk in de agrarische buitengebied ten zuidwesten van de stad, waar de soort veel voorkomt langs sloten. Het voorkomen van de gewone dotterbloem in Hoograven is terug te voeren op aanplant.

De grote kaardebol is bij uitstek een soort van braakliggende terreinen, zomen, bermen en andere locaties waar recent bodemverstoring heeft plaatsgevonden. De soort is in Utrecht niet zeldzaam, veel groeiplaatsen hebben betrekking op verwildering vanuit tuinen.

Klein glaskruid is, evenals de gele helmblom, een karakteristieke muurplant die voornamelijk in het centrum wordt aangetroffen. Meer nog dan de gele helmblom verkiest de soort niet te droge en in de regel beschaduwde of beschut gelegen locaties. Klein glaskruid is zeldzaam en is in het plangebied zo goed als beperkt tot het noordelijke gedeelte.

Het voorkomen van de rietorchis in het gebied is beperkt tot de berm van de Rijksweg A12/Laagravensweg. Hier komt de soort voor samen met de vleeskleurige orchis. Nagenoeg alle vindplaatsen van orchideeën in deze berm liggen niet buiten de gemeentegrens. De berm van de Laagravensweg behoort tot de belangrijkste orchideeën groeiplaatsen in Utrecht.

De steenbreekvaren is zeldzaam in het plangebied en slechts van één locatie bekend. Dit betreft een straatput, buiten de muren van het centrum vormen straatputten het belangrijkste biotoop voor de steenbreekvaren.

De tongvaren is verspreid in de wijk waargenomen, met een concentratie in het noordelijke gedeelte van Hoograven. Evenals de steenbreekvaren is zijn voorkomen nagenoeg beperkt tot straatputten.

De grootste groeiplaats van wilde marjolein in het plangebied is aanwezig in de berm langs de Venuslaan aan de Krommerijn. Hier groeien over een afstand van tientallen meters meerdere exemplaren. De soort is hier echter uitgezaaid. Wilde marjolein wordt in stedelijk gebied aangetroffen langs muren en op droge locaties op braakliggende terreinen en in (spoor)bermen. De soort kan verwilderen vanuit tuinen.

Ongewervelden

Beschermde soorten ongewervelden zijn in 2009 niet waargenomen. Gelet op het ontbreken van geschikte biotopen kan het voorkomen van beschermde soorten ongewervelden worden uitgesloten.

Vissen

Het onderzoek naar vissen in het plangebied vindt plaats in september 2009. Bij een recente inventarisatie door Bureau Waardenburg in het Liesboschpark is de kleine modderkruiper waargenomen. Daarnaast wordt het voorkomen van enkele andere soorten verwacht, specifiek bittervoorn en rivierdonderpad.

Tabel 2. Beschermde soorten vissen Watervogelbuurt – Hoograven - Tolsteeg.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	tabel Ffwet	jaar	bron
kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	2	2009	-
bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus</i>	3	nvt	-
rivierdonderpad	<i>Cottus gobio</i>	2	nvt	-

De kleine modderkruiper is een algemeen in laag Nederland voorkomende soort. Rond Utrecht komt de soort talrijk en lokaal (zeer) algemeen voor in slootjes in agrarisch gebied. Daarnaast komt de kleine modderkruiper voor in allerlei andere watertypen, waaronder plassen, vaarten en kanalen. In het plangebied is de soort aangetroffen in een sloot in het Liesboschpark. Verwacht wordt dat de soort ook in andere wateren in het gebied voorkomt.

De bittervoorn verkiest veelal wat grotere en diepere wateren, maar komt zowel voor in het stedelijk gebied van Utrecht als het buitengebied. Dit kunnen singels en vijvers zijn, maar ook vaarten, brede sloten en (veen)plassen. Een voorwaarde is het voorkomen van zoetwattmosselen, die een essentiële rol vervullen bij de voortplanting van de bittervoorn. Waarnemingen van de bittervoorn uit het plangebied zijn niet bekend. Zijn voorkomen wordt verwacht in de Kromme Rijn, Vaartsche Rijn en grotere wateren in het plangebied.

De rivierdonderpad is gebonden aan stromende of grotere wateren met stortsteen, puin of andere structuren die als schuilplaats gebruikt kunnen worden. In en om Utrecht is de soort bekend van bijvoorbeeld de Kromme Rijn en de Maarsseveense Plassen. In het plangebied kan de rivierdonderpad verwacht worden in de Kromme Rijn en de Vaartsche Rijn.

Amfibieën

In het plangebied komen alleen naar verwachting algemeen voorkomende beschermde soorten voor, te weten bruine kikker, bastaardkikker, meerkikker (mogelijk), gewone pad en kleine watersalamander. Het voorkom van strikt beschermde soorten, waaronder de rugstreeppad, kan worden uitgesloten. Genoemde soorten kunnen worden verwacht in singels en vijvers in parken, in particuliere tuinen en andere wateren. Met name de groene gordel langs de Waterlinieweg en de Rijksweg A12 vormen geschikt landbiotoop voor deze soorten.

Reptielen

De ringslang is bekend uit Oost-Utrecht. Waarnemingen zijn gedaan in Lunetten, waaronder in het Beatrixpark en bij de Lunetten 1 tot en met 4. Waarnemingen uit het plangebied zijn niet bekend. Het is mogelijk dat incidenteel een zwervende ringslang als zwemmend via de Kromme Rijn in het plangebied terecht komt. Het voorkomen van een populatie kan momenteel worden uitgesloten.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats

In het plangebied twee soorten vogels waargenomen die onder het oude beschermingsregime vallen, te weten sperwer en grote bonte specht. Tijdens de *quickscan* is het voorkomen van de koloniebroeders gierzwaluw en huiszwaluw vastgesteld. Daarnaast kunnen in de wijk soorten voorkomen die voor hun nestplaats afhankelijk zijn van bebouwing, oude nesten of bomen met holten, te weten grote gele kwikstaart, sperwer en bosuil.

Tabel 4. Voorkomende of te verwachten broedvogels met jaarrond beschermde nestplaats in Watervogelbuurt – Hoograven - Tolsteeg.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	nestplaats	jaar
grote bonte specht	<i>Dendrocopus major</i>	boom	2009
groene specht	<i>Picus viridis</i>	boom	-
bosuil	<i>Stryx aluco</i>	boom	-
sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	boom	2009
grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	oever	2007
huismus	<i>Passer domesticus</i>	kolonie	2009
gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	kolonie	2009

De grote bonte specht is verspreid in het plangebied waargenomen. Dit betroffen roepende of roffelende dieren. Grote bonte spechten maken in diverse soorten bomen holten. Met name in de groengordel langs de Waterlinieweg, het Liesboschpark en de begraafplaatsen wordt de soort broedend verwacht. De grote bonte specht maakt in principe elk jaar een nieuw nest.

De groene specht is niet waargenomen. Op grond van de aanwezige biotopen en groenstructuren is het echter mogelijk dat de soort in het plangebied broedt.

De bosuil wordt met name aangetroffen in de randen van Utrecht, op locaties waar voldoende oude bomen aanwezig zijn. Op grond van de aanwezigheid van oude bomen in het plangebied, specifiek op de begraafplaatsen, is het mogelijk dat de soort hier broedend voorkomt. Om daar zekerheid over te krijgen dient uitgebreider onderzoek plaats te vinden in het vroege voorjaar.

De sperwer is alleen overvliegend in het gebied waargenomen. Deze soort broedt in rustige (stads)parken en andere grotere groengebieden. Mogelijk bieden de begraafplaatsen geschikt broedgebied voor de sperwer.

In 2007 is een broedgeval van de grote gele kwikstaart vastgesteld langs de Vaartsche Rijn, ter hoogte van de fabriek van Pastoe. De grote gele kwikstaart komt met name voor langs stromende wateren (beken), maar weet kennelijk geschikt broedgebied te vinden in de stenige en rommelige oeverstructuur van de Vaartsche Rijn (L. de Bruijn – Vogelwacht Utrecht). Onbekend is of de soort hier ook in 2009 nog heeft gebroed.

Het voorkomen van de huismus en de gierzwaluw is in het kader van de *quicscan* niet in beeld gebracht. Beide soorten zijn echter verspreid in het plangebied waargenomen. Verwacht mag worden dat deze soorten op verschillende locaties in het plangebied broeden, bijvoorbeeld onder dakpannen.

Grondgebonden zoogdieren

Op grond van de aanwezige biotopen en structuren worden in het plangebied alleen algemeen voorkomende beschermde soorten verwacht (Tabel 1 van de Flora- en faunawet). Dit zijn bijvoorbeeld bosmuis, veldmuis, egel, bosspitsmuis en haas. Met name de groene gordel langs de Waterlinieweg en de Rijksweg A12 vormt geschikt leefgebied voor grondgebonden zoogdieren. Het voorkomen van strikter beschermde soorten van Tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet kan worden uitgesloten.

Tabel 5. Beschermde soorten grondgebonden zoogdieren in Watervogelbuurt – Hoograven - Tolsteeg.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Tabel Ffwet	QS 2009	bronnen
egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	1	-	-
gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	1	-	-
huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	1	-	-
mol	<i>Talpa europaea</i>	1	-	-
wezel	<i>Mustela nivalis</i>	1	-	-
veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	1	-	-
rosse woelmuis	<i>Chletrionomys glareolus</i>	1	-	-
dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	1	-	-
bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	1	-	-
woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	1	-	-
bruine rat	<i>Rattus norvegicus</i>	1	-	-
huismus	<i>Mus musculus</i>	1	-	-
konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	1	x	-

Vleermuizen

In het plangebied is in 2009 het voorkomen van twee soorten vleermuizen vastgesteld, de gewone dwergvleermuis en de watervleermuis. Op grond van het voorkomen in de omgeving kunnen ook andere soorten in het plangebied worden aangetroffen. Aangezien geen uitgebreid onderzoek is uitgevoerd naar vleermuizen kan het zijn dat deze soorten zijn gemist.

Tabel 6. Vleermuizen Watervogelbuurt – Hoograven - Tolsteeg.

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Ffwet	jaar
gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	3	2009
watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>	3	2009

De gewone dwergvleermuis is een in Utrecht talrijk voorkomende soort, die nagenoeg overal kan worden waargenomen. De soort heeft verblijfplaatsen in bebouwing en foerageert in parken, tuinen, groenstroken en andere situaties waarbij enige beschutting aanwezig is. Bij windstilte en voldoende prooiaanbod foerageert de soort ook in open gebied (weiland, akkers).

De gewone dwergvleermuis is verspreid in het plangebied aangetroffen. De meeste waarnemingen zijn gedaan in of nabij groenstructuren. Concentraties van foeragerende dieren (10-15) zijn waargenomen in het Liesboschpark en boven vijvers in de hoek van de Waterlinieweg en de Rijksweg A12. Daarnaast zijn verspreid in de wijk foeragerende dieren waargenomen. Vastgesteld is dat met name de groenstructuren van belang zijn als foerageergebied.

Bij het veldbezoek op 18 augustus is in de schemering gepost bij het Liesboschpark. Al vroeg in de avond verschenen hier de eerste dieren, die vanuit het oosten kwamen aanvliegen. De dieren maakten daarbij gebruik van een door bomen omzoomd wandelpad tussen de Verlengde Hoogravenseweg en de Pagelaan als vliegroute. Op basis van het vroege verschijnen en de vliegrichting is de verwachting dat in de omgeving van de Musketierlaan/Kastelenplantsoen een verblijfplaats aanwezig is. In Hoograven is voldoende geschikt foerageergebied aanwezig voor een kleine tot middelgrote kraamkolonie.

De gewone dwergvleermuis is jaarrond in het plangebied aanwezig. Verwacht wordt dat de soort in klein groepsverband (enkele exemplaren) overwintert in huizen en andere gebouwen in de wijk.

De watervleermuis is foeragerend (2 ex) waargenomen op de Vaartsche Rijn. Het is niet bekend waar deze dieren vandaan komen. Ook op andere watergangen in Utrecht worden in de nazomer foeragerende watervleermuizen waargenomen. Mogelijk is in Amelisweerd een kolonie aanwezig, die gebruik maakt van de Kromme Rijn om het centrum van de stad binnen te komen. Daarnaast is het mogelijk dat de dieren die in de nazomer in de stad verschenen hier overwinteren. Overwintering kan in het plangebied plaatsvinden, bijvoorbeeld in oude kelders, riolering en ander onderaardse ruimten. Met name de oud-industriële zone langs de Vaartsche Rijn biedt kansen. Naar verwachting gaat het hooguit om individuen, grote overwinteringsverblijven worden niet verwacht.

Soorten die op grond van het voorkomen in de omgeving in het plangebied kunnen foerageren zijn ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Verwacht wordt dat het om lage aantallen gaat, het plangebied is voor deze soorten niet van belang als onderdeel van het leefgebied. In 2007 is door M. van Dienenhoven een mogelijke baardvleermuis waargenomen in het Liesboschpark. Van deze soort is bekend dat hij overwintert in fort en ijskelders rond de stad. Waarschijnlijk betrof het een migrerend dier.

De begraafplaatsen zijn niet onderzocht. Verwacht wordt dat deze door het rustige en donkere karakter van belang zijn als foerageergebied voor vleermuizen. Het is niet uitgesloten dat oude bomen met holten gebruikt kunnen worden als (tijdelijke) verblijfplaats door solitaire of in klein groepsverband leven vleermuizen, specifiek de soorten ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis.

Natuurbeschermingswet 1998 en overig

In Watervogelbuurt – Hoograven - Tolsteeg of in de directe omgeving daarvan zijn geen beschermde natuurmonumenten of andere natuurgebieden aanwezig die zijn opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Evenmin zijn gebieden of verbindingzones aanwezig welke zijn begrensd binnen de EHS. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Nationaal Landschap.

De spoorlijn Utrecht – Den Bosch, inclusief de aftakking naar het spoorwegmuseum, is aangewezen als Ecologische Verbindingszone, aanvullend op het streekplan (EVZ 23). Onduidelijk is in hoeverre het gedeelte dat grenst aan het plangebied cq. is gelegen binnen de begrenzing van het plangebied is opgenomen in natuurgebiedsplannen dan wel wat de feitelijke huidige status is.

Bestemmingen in relatie tot Flora- en faunawet

Het nieuw vast te stellen bestemmingsplan Watervogelbuurt – Hoograven - Tolsteeg, welke een actualisatie en samenvoeging betreft van bestaande en verouderde bestemmingsplannen, is conserverend van aard. Nieuwe en nog onvoldoende uitgewerkte ontwikkelingen vallen buiten het bestemmingsplan en worden via een apart planologisch traject gefaciliteerd. In een aantal concrete gevallen of bij specifieke werkzaamheden kan een conflictsituatie ontstaan met verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13) uit de Flora- en faunawet. In veel gevallen kunnen maatregelen worden getroffen om overtreding van verbodsbepaling te voorkomen en/of negatieve effecten op populaties van beschermde soorten te beperken. Deze situaties worden hieronder nader toegelicht.

renovatie wegen en muren

Straatputten en muren vormen het belangrijkste biotoop voor beschermde muurplanten. Van de aanwezige soorten die afhankelijk zijn van dit type milieu is de gunstige staat van instandhouding van de Utrechtse populatie niet in het geding. De ontwikkelingen die in het kader van het bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt kunnen leiden tot het verdwijnen van lokale populaties. Hiervoor dient ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Negatieve effecten op beschermde soorten en overtreding van verbodsbepalingen kan worden voorkomen door straatputten met beschermde soorten bij werkzaamheden te ontzien. Wanneer straatputten worden vervangen wordt aanbevolen altijd gebruik te maken van putten die op termijn geschikt leefgebied vormen.

sloop en renovatie bebouwing

Bij veel type bebouwing, met name die (deels) bestaan uit baksteen, is de kans groot dat vleermuizen aanwezig zijn. In veel gevallen zal het gaan om solitaire of tijdelijk verblijvende dieren, in een enkel geval kan sprake zijn van een kraamverblijfplaats of winterverblijf. Het in kaart brengen van deze verblijven is in het kader van een *quickscan* niet mogelijk en ten

behoefte van de actualisatie van het bestemmingsplan niet nodig. Het voorkomen van een (normale) kolonie dwergvleermuizen is vooralsnog zelden tot nooit aanleiding geweest voor het geen doorgang kunnen vinden van projecten. In de meeste gevallen kan middels het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen worden voorkomen dat negatieve effecten op vleermuizen plaatsvinden. Een eventuele aanvraag van een ontheffing zal moeten plaatsvinden op projectniveau en kan zonder uitgebreid onderzoek niet plaatsvinden op bestemmingsplanniveau.

Met name in woonwijken met huizen met pannendaken is het voorkomen van soorten als gierzwaluw en huismus waarschijnlijk. Sloop en renovatie hoeft voor de instandhouding van deze soorten geen probleem te zijn, wanneer huisvesting wordt gewaarborgd. Dit kan door het aanbrengen van speciale gierzwaluwkasten of –dakpannen en het plaatsen van mussenvides. Wanneer deze maatregelen (feitelijk vervanging van nestgelegenheid) worden uitgevoerd buiten het broedseizoen is geen ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

kap van bomen

Het kappen van bomen kan een conflict opleveren met betrekking tot de Flora- en faunawet, wanneer:

- a) in de boom een in gebruik zijnde nest van een soort met jaarrond beschermde nestplaats aanwezig is;
- b) in de boom een broedende vogel aanwezig is;
- c) de boom van functioneel belang is voor de instandhouding van een jaarrond beschermde nestplaats of het broedsucces van een broedende in de directe omgeving;
- d) het kappen van de boom leidt tot beschadiging van een vaste nestplaats of wezenlijke verstoring van een broedgeval.

Overtreding van verbodsbepalingen met betrekking tot broedende vogels kan worden voorkomen door maatregelen te treffen om verstoring te voorkomen of werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen. Het in stand houden en beheren van voldoende aanbod oude bomen en dood staand hout of dode takken in bomen is voldoende voor de grote bonte specht. Met betrekking tot bosuil kunnen eventueel nestkasten worden aangeboden.

wateren

In wateren in het plangebied is het voorkomen vastgesteld van de kleine modderkruiper en is het voorkomen mogelijk van bittervoorn en rivierdonderpad. Kleinschalige werkzaamheden aan oever of in en rond water zullen niet leiden tot negatieve effecten op beschermde vissen indien voldoende uitwijkmogelijkheden aanwezig zijn. Het grootschalig dempen van watergangen (singels, sloten en vijvers) of het over grote lengte aanpassen van de oeverstructuur van de Vaartsche Rijn kan op kleine schaal (locatie) leiden tot effecten op populatieniveau. Gemeentebreed is de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet in het geding. Bij werkzaamheden kunnen maatregelen getroffen worden om negatieve effecten tot een minimum te beperken.

Conclusie

In het plangebied Watervogelbuurt – Hoograven - Tolsteeg is het voorkomen van diverse beschermde soorten vastgesteld. Het betreft veelal soorten die zijn aangepast aan het leven in stedelijk gebied. Het te actualiseren bestemmingsplan is conserverend van aard, wel worden

diverse ontwikkelingen mogelijk gemaakt op locaties waar het voorkomen van beschermde soorten is vastgesteld. Ingrepen kunnen leiden tot negatieve effecten op beschermde soorten, maar door mitigerende maatregelen te treffen kunnen de effecten worden beperkt. Eventueel kunnen compenserende maatregelen worden toegepast, bijvoorbeeld in de vorm van het plaatsen van nestkasten.

In het plangebied zijn geen gebieden aanwezig die zijn beschermd krachtens de Natuurbeschermingswet 1998 of planologische bescherming genieten in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur. De status van de EVZ nr. 23 is onduidelijk. Het te actualiseren bestemmingsplan lijkt op basis van de kadernota vooralsnog niet conflicterend te zijn met de aanwijzing van de spoorlijn Utrecht – Den Bosch als Ecologische Verbindingszone.

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Utrecht

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd

overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2001.

Kaartenbijlage

Verspreiding beschermde soorten planten

